

13. Деякі питання бронювання військовозобов'язаних на період мобілізації та на воєнний час: постанова Кабінету Міністрів України від 22 листопада 2024 року № 1332 URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/1332-2024-%D0%BF#Text>

14. Про затвердження Порядку обчислення середньої заробітної плати: постанова Кабінету Міністрів України від 8 лютого 1995 року № 100 URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/100-95-%D0%BF#Text>

15. Пижова М. О., Чиж Б. І. Мобінг та дискримінація як різновиди порушення трудових прав працівників: порівняльний аналіз // Трудове право; право соціального забезпечення. 2024. № 3. С. 40–48. DOI: <https://doi.org/10.32782/2663-5666.2024.3.8>

16. Нестерович О. С. Особливості трудових відносин олімпійських спортсменів: досвід Європи // Прикарпатський юридичний вісник. 2025. № 2 (61). С. 49–55. DOI: <https://doi.org/10.32782/ryuv.v2.2025.9>

УДК 341.1.9:159.9

DOI: 10.32751/2617-5967-2025-03-09

Сіньова Л. М.

*доцентка кафедри трудового права та права соціального забезпечення,
провідний юрист Центру соціального права
Навчально-наукового інституту права
Київський національний університет
імені Тараса Шевченка,
старший науковий співробітник відділу
правового регулювання структурно-
технологічного розвитку економіки,
НДІ правового забезпечення
інноваційного розвитку НАПрН України
кандидат юридичних наук, доцентка*

ПРАВОВЕ РЕГУЛЮВАННЯ ПСИХОЛОГІЧНОГО ЗДОРОВ'Я ПРАЦІВНИКІВ ПРАВНИЧИХ ПРОФЕСІЙ

Анотація. У статті досліджується правове регулювання психологічного здоров'я працівників правничих професій в умовах сучасних викликів, зокрема війни. Розкрито чинники, що спричиняють професійне вигорання юристів: висока відповідальність, перфекціонізм, ненормований робочий день, постійна комунікація та емоційний тиск. Особливу увагу приділено впливу зовнішніх обставин – тривожності, нестабільності, загроз безпеці, що посилюють психоемоційне навантаження на юристів. Охарактеризовано основні симптоми вигорання (виснаження, втрата концентрації, дисбаланс між роботою та особистим життям, відчуття стагнації). Проаналізовано професійно важливі якості правників та їхній зв'язок із ризиком розвитку вигорання. Обґрунтовано необхідність формування системи правового забезпечення психологічного здоров'я юристів і впровадження психокорекційних заходів для збереження їхньої ефективності та

професійної стійкості.

Ключові слова: психологічне здоров'я, професійне вигорання, правничі професії, стресостійкість, правове регулювання.

Abstract. The article examines the issue of legal regulation of the psychological health of legal professionals in the context of contemporary challenges, particularly war. It reveals the factors that cause professional burnout among lawyers: high responsibility, perfectionism, irregular working hours, constant communication, and emotional pressure. Particular attention is paid to the influence of external circumstances – anxiety, instability, security threats – which increase the psycho-emotional burden on lawyers. The main symptoms of burnout (exhaustion, loss of concentration, imbalance between work and personal life, feeling of stagnation) are described. The professionally important qualities of lawyers and their connection with the risk of burnout are analysed. The need to develop a system of legal support for the psychological health of lawyers and to introduce psychocorrective measures to maintain their effectiveness and professional stability is justified.

Keywords: psychological health, professional burnout, legal professions, stress resistance, legal regulation.

Постановка проблеми. Сучасні умови праці в юридичній сфері характеризуються високим рівнем емоційного навантаження та відповідальності, що значною мірою впливає на психологічний стан правників. Проблема професійного вигорання юристів особливо актуалізувалася в умовах війни, коли до традиційних стресогенних чинників додалися постійні зовнішні загрози: повітряні тривоги, обстріли, нестабільність законодавства та невизначеність майбутнього. Наявна правова база недостатньо врегульовує питання збереження психологічного здоров'я працівників правничих професій, що ставить під сумнів їхню професійну стійкість та ефективність. Відтак виникає необхідність комплексного дослідження правових засобів забезпечення психологічного благополуччя юристів і розробки системних механізмів запобігання професійному вигоранню.

Метою статті є дослідження правових аспектів регулювання психологічного здоров'я працівників правничих професій, аналіз основних чинників, що зумовлюють професійне вигорання юристів, та визначення напрямів удосконалення правових механізмів захисту їхнього психоемоційного стану в умовах підвищеного професійного та соціального навантаження.

Виклад основного матеріалу. В Конституції України зазначено, що кожен має право на охорону здоров'я, медичну допомогу та медичне страхування. Охорона здоров'я забезпечується державним фінансуванням відповідних соціально-економічних, медико-санітарних і оздоровчо-профілактичних програм. Держава створює умови для ефективного і доступного для всіх громадян медичного обслуговування. У державних і комунальних закладах охорони здоров'я медична допомога надається безоплатно; існуюча мережа таких закладів не може бути скорочена. Держава сприяє розвитку лікувальних закладів усіх форм власності. Держава дбає про розвиток фізичної культури і спорту, забезпечує санітарно-епідемічне благополуччя [1].

В даний час у нашому суспільстві відбуваються трансформації задля утвердження принципів існування правової держави і активну роль у цьому процесі відіграють представники юридичних професій: юристи, прокурори, адвокати та інші. Напруження від

підвищеної відповідальності, яку покладають і державні органи, і громадяни на юристів, вимоги, що висунуто до них як у Законах України для здійснення, охорони і захисту основних прав людини, так і керівниками чи клієнтами для ефективного вирішення поставлених завдань, не можуть безпосередньо не відобразитися на особистості правників. Тому, разом з успіхом у виграних справах, побіжним результатом їх діяльності може виступати професійне вигорання як особливий вид професійного стресу.

Розумінню цього явища у психологічній літературі присвячено достатньо уваги, разом з тим, проблематику його розгортання у юридичних працівників ґрунтовно не проаналізовано [2].

У науковій літературі зустрічається термін психічне та психологічне здоров'я. Поняття психологічного здоров'я є відносно новим. Так, психічне здоров'я пов'язано із сферою медицини, а його порушення лікуються медикаментозними засобами. Психологічне здоров'я ж не пов'язано із органічними порушеннями мозку, а з'являються як наслідок порушення переконань індивіда. Ці переконання можуть як усвідомлюватися, так і не усвідомлюватися людиною, але мають безпосередній вплив на її життя, наслідком таким переконань можуть бути емоційні, особистісні та адаптаційні порушення [3].

Наукову категорію «психологічне здоров'я» ввела І. В. Дубровіна в 1991 р. Вона розуміє психологічне здоров'я як динамічну сукупність психічних властивостей, що забезпечують гармонію між різними сторонами особистості людини, а також між людиною та суспільством, можливість повноцінного функціонування людини в процесі життєдіяльності [4, с. 106-107]. Як слушно зазначає С. С. Корсаков, що чим гармонійніше поєднані всі істотні властивості, що визначають особистість, тим більше вона стійка, урівноважена та здатна протидіяти впливам, що прагнуть зруйнувати її цілісність. Повноцінності психічного здоров'я особистості можуть загрожувати домінування певних негативних за своєю природою рис характеру, дефекти в моральній сфері, неправильний вибір ціннісних орієнтацій тощо [5].

Нормативно-правові акти, що регулюють надання психологічної допомоги, наявні в усіх країнах Європейського Союзу, у формі окремих законів або частин законів про охорону здоров'я. Загалом, правове регулювання охорони психічного здоров'я та надання психологічної допомоги у країнах ЄС містить наступні положення: доступ до закладів психологічної допомоги та на рівні спільнот (community settings); права отримувачів послуг психологічної допомоги, членів родин та осіб, що доглядають; обмеження можливостей осіб з психічними розладами; питання юридичного представництва осіб з психічними розладами; механізм примусової шпиталізації; процедури добровільного та примусового лікування; механізм моніторингу процесу примусового лікування; акредитація фахівців та закладів психологічної допомоги; правове застосування відносно осіб з психічними розладами; механізми впровадження нормативно-правових актів у сфері охорони психічного здоров'я [6].

В Європейському пакті з питань психічного здоров'я та благополуччя (2008) [6] визначені ключові напрями політики ЄС щодо забезпечення психічного здоров'я на робочих місцях: покращити організацію роботи, організаційну культуру та практику керівництва для забезпечення психічного благополуччя на роботі, узгодження роботи та приватного життя; провести програми охорони психічного здоров'я та благополуччя; профілактичні програми для ситуацій, які можуть чинити несприятливий вплив на психічне

здоров'я працівників (стрес, образливі дії); забезпечити заходи щодо підтримки, утримання або реабілітації та повернення до роботи людей з проблемами психічного здоров'я.

За визначенням Всесвітньої організації охорони здоров'я (ВООЗ), психічне здоров'я — це стан добробуту, при якому кожна людина може реалізувати свій власний потенціал та впоратися із життєвими стресами, продуктивно і плідно працювати, а також робити внесок у життя своєї спільноти. Психологічно здорова людина — це людина, яка відчуває себе гармонійно та має певний резерв сил до подолання складнощів і достатній рівень продуктивності в повсякденному житті [7, с. 13].

Вітчизняне законодавство у сфері охорони психічного здоров'я складається з Конституції України, Основ законодавства України про охорону здоров'я, Законів України "Про психіатричну допомогу", "Про соціальні послуги", "Про реабілітацію осіб з інвалідністю в Україні", "Про реабілітацію у сфері охорони здоров'я", "Про систему громадського здоров'я", "Про соціальний і правовий захист військовослужбовців та членів їх сімей", «Про систему охорони психічного здоров'я в Україні» та інших нормативно-правових актів.

На початку 2025 році був прийнятий Закон України «Про систему охорони психічного здоров'я в Україні» від 15 січня 2025 року № 4223-ІХ в якому визначені правові, організаційні, економічні та соціальні засади системи охорони психічного здоров'я в Україні, регулює суспільні відносини у цій сфері з метою забезпечення доступності, якості послуг, дотримання прав людей з психічними розладами, іншими проблемами, що стосуються психічного здоров'я, запобігання виникненню психічних розладів, сприяння досягненню психологічного благополуччя та розвитку людини, усунення факторів, що негативно впливають на психічне здоров'я [8]. Відповідно до п. 6 ч. 1 ст. 1 Закону України «Про систему охорони психічного здоров'я в Україні», психічне здоров'я — складова загального здоров'я та стан благополуччя, а не лише відсутність психічних і поведінкових розладів, за якого кожна особа може реалізувати власний потенціал, впоратися із життєвими труднощами, продуктивно і плідно навчатися та працювати, а також робити внесок у життя своєї спільноти [8]. Професійне вигорання — це емоційне, фізичне та психологічне виснаження, спричинене тривалим стресом або надмірним навантаженням на роботі. Це не просто втома після складного дня — це стан, коли людина більше не відчуває задоволення від своєї роботи та не має енергії її виконувати. Професійне вигорання — це серйозна проблема, яка потребує уваги як з боку працівників, так і роботодавців. Розуміння своїх меж, підтримка балансу між роботою та життям, а також готовність звертатися по допомогу — ключові кроки до збереження здоров'я та гармонії [9].

Вигорання не є хворобою, це – синдром. Проте, воно може вважатися хворобою, якщо людина внаслідок нього не в змозі працювати, але основним діагнозом в цьому випадку все одно буде один із психічних розладів (наприклад, стан депресії, розлад адаптації, стрес-реакція тощо). У такому разі вигорання може бути визначене як додатковий діагноз, а активне лікування буде призначене для основного розладу. Лікування підбирається індивідуально і може включати, наприклад, стрес-менеджмент, медикаментозне лікування або психотерапію. Водночас важливим є здоровий сон. Важка втома, що порушує працездатність (якщо вона, наприклад, супроводжується розладом адаптації), потребує лікарняного впродовж 2–3 тижнів. Стан важкої депресії часто потребує навіть більш тривалого перебування на лікарняному, адже відновлення працездатності займає більше часу, ніж зникнення симптомів. Важливо не просто

перебувати на лікарняному, а й регулярно відвідувати спеціаліста з психічного здоров'я [9].

Термін «вигорання» запровадив Герберт Фройденбергер ще у 1974 році у своїй роботі «Вигорання персоналу». Він використав його для опису стану емоційного, розумового та фізичного виснаження, що виникає внаслідок тривалого впливу високого рівня стресу та вимог на робочому місці, особливо у професіях, які спрямовані на допомогу іншим людям, наприклад, охорона здоров'я. Клінічна концепція професійного вигорання була розроблена під час роботи у безоплатних клініках і терапевтичних спільнотах, де Фройденбергер мав змогу спостерігати за волонтерами та медичними працівниками. Ці дослідження були багато в чому автобіографічними, бо він сам потерпав від значного психоемоційного вигорання внаслідок професійної діяльності. Профвигорання — надзвичайно актуальна та поширена проблема сьогодення. Точної статистики немає, але близько 5-7% населення у світі мають прояви вигорання. Цей стан поширений в усьому світі та не є унікальним явищем для нашого часу [10].

Для розвитку професійного вигорання потрібні три ключові складові: несприятливі умови праці, індивідуальні особливості людини та відсутність належної підтримки ззовні. Сьогодні в Україні додався четвертий фактор: війна [11].

В ст. 24. Закону України «Про систему охорони психічного здоров'я в Україні» від 15 січня 2025 року № 4223-IX [8] визначена класифікація видів допомоги у сфері психічного здоров'я, тому розрізняють такі види допомоги у сфері психічного здоров'я: 1) психосоціальна допомога; 2) психологічна допомога; 3) психотерапія; 4) психологічна реабілітація; 5) психіатрична допомога.

Війна – це подія, що має надзвичайно серйозний вплив на психологічний стан людини. Вона змушує нас не тільки стикатися з фізичною небезпекою, а й переживати емоційний стрес та травматичні події. Відбувається порушення звичних життєвих ритмів, що може викликати депресію, тривожність та інші негативні емоції. Вплив війни на психоемоційний стан людей відчувається – збільшилася кількість тривожних та депресивних станів (особливо таких, як депресія, тривожний розлад та посттравматичний стресовий синдром), психосоматичних проявів (шлунково-кишкові розлади, головні болі, стрибки артеріального тиску, порушення сну тощо) та решта [11].

ВООЗ підкреслює, що вигорання пов'язане саме з роботою — воно «не повинно застосовуватися для опису досвіду в інших сферах життя» — і характеризується: почуттям виснаження або сильної втоми; психологічною віддаленістю від негативу і цинізмом щодо роботи; зниженням ефективності на роботі [12]. Чинників емоційного вигорання на роботі багато і, в основному, вони пов'язані з виконанням професійних обов'язків: тривала робота, особливо у напруженому темпі, занадто багато роботи без відпочинку і спілкування з оточуючими, проблеми у взаєминах з людьми, велика кількість обов'язків, відсутність необхідної кількості якісного сну (ми не можемо нормально спати через повітряні тривоги, не спроможні міцно заснути в нових для себе обставинах життя). Крім того, зараз, багато хто працює без вихідних і у інтенсивному ритмі [11].

Особливо схильними до вигорання на роботі є люди, які працюють в сфері «людина-людина», тобто ті, чия робота пов'язана з постійним спілкуванням. Це лікарі, педагоги, психологи, соціальні працівники, волонтери, менеджери, керівники різних сфер та інші. Необхідність постійно бути на зв'язку, вислуховувати інших і говорити самому, стежити за важливими новинами, давати вказівки підлеглим або навпаки виконувати доручення

керівництва, намагатися виправдати чийсь очікування, перевершити конкурентів, продемонструвати хороші показники — все це призводить до того, що в якийсь момент у людини просто «сідають батарейки» [13].

В умовах війни до традиційних викликів додаються зовнішні фактори: постійна тривога за близьких, нестабільність, зміни у законодавстві та правозастосуванні. Відключення електроенергії, обстріли, повітряні тривоги та загроза безпеці стають щоденними реаліями, які позначаються на концентрації та рівні мотивації. Все це впливає на виснаження та психоемоційний стан юристів незалежно від їхнього професійного рівня. Багато хто працює в умовах, коли кожен день може початися не зі звичного робочого графіка, а з необхідності шукати безпечне місце під час повітряної тривоги. Це створює не лише фізичний дискомфорт, а й виснажує емоційно. Робота в юридичній сфері вимагає глибокого занурення у справи, аналізу деталей, концентрації, але в умовах нестабільності підтримувати такий рівень ефективності стає викликом [14]. Таким чином, **війна та пов'язані з нею виклики значно посилили психологічне навантаження на правничі професії. Вони щодня стикаються з людським горем, невизначеністю та стресом. Варто наголосити, що статистика свідчить про високий рівень емоційного вигорання захисників прав людини.**

Юридична діяльність відрізняється надзвичайно високою відповідальністю. Специфіка професійної діяльності юридичного працівника пов'язана з наявністю особливих владних повноважень, з правом і обов'язком застосовувати владу від імені закону. Тому у більшості фахівців, що обіймають посади у сфері юриспруденції, розвивається професійне почуття підвищеної відповідальності за наслідки своїх дій. Зважаючи на це, до процесуальної складової моделі включено фокус контролю, який характеризує ступінь усвідомлення особистісної відповідальності за результати своєї праці, а також готовність поставити собі за провину свої невдачі та промахи. Локус контролю посвідчує міру власної ініціативності та самостійності у професійній діяльності, демонструє, наскільки юристи керують своїм життям [2, с. 218].

Правники, як правило, можуть бути більш сприйнятливими до вигорання з різних причин, включаючи їхній тип особистості. Зазвичай вони мають високі успіхи та працюють з напруженістю та амбіціями, що може призвести до посилення стресу, так само як і ненормований робочий день. Вони схильні до перфекціонізму, що теж чинить тиск [15].

Професійне вигорання юриста як особистості являє собою комплекс специфічних, взаємопов'язаних змін в її структурі, виникаючих внаслідок здійснення трудової діяльності. Стосовно особистості юриста ці зміни виникають і проявляються на різних рівнях – процесів, станів, властивостей особистості, її свідомості та підсвідомості [16].

Отже, **5 симптомів професійного вигорання юриста:**

1. Втома або виснаження. Сильна втома може бути ознакою не тільки недоспаних ночей після кількох довгих днів перебування в офісі. Це виснаження, яке виходить за рамки простого недосипання, і для його виправлення потрібно більше, ніж просто кілька вихідних днів.

2. Відчуття відстороненості або цинізму. Ви не будете відчувати колишнього азарту чи пристрасті до роботи, навпаки, будуть наявні думки про те, що все, що трапляється, насправді не має значення. Момент, коли вас лякають думки потрапити в офіс в робочий день (і ніч) – класичний симптом вигорання.

3. Неможливість зосередитися. Неможливість зосередитися – ще одна ознака

проблеми. Це пов'язано з відчуттям того, що ви не можете дбати про те, що робите. Ви постійно відволікаєтесь, ви фактично перебуваєте в такому стані, коли ваш розум не бажає і навіть не в змозі виконати звичну роботу.

4. Баланс між роботою та особистим життям знаходяться під загрозою. Робота настільки стала присутньою у вашому житті, що ви втрачаєте особистий простір та час на сім'ю. Це, відповідно, погіршує фізичне та психічне здоров'я. Брак часу на сім'ю чи стосунки, а також відсутність загального балансу роботи та життя часто супроводжуються надзвичайним стресом і, можливо, почуттям провини щодо цієї ситуації.

5. Ви «зупинилися» в одному просторі. Відчуття «зупинки» – це, як правило, супровідне відчуття, що переконує вас у неможливості прогресу та виходу з цього стану. Це може призвести до невпевненості в собі та відчуття неадекватності або просто нездатності впоратися з тими завданнями, які ви з легкістю робили раніше [15].

Юристи повинні виявляти особистісні та професійно важливі якості та характеристики поведінки, у таких сферах професійної діяльності як: соціальна – намагання встановити істину, справедливість, гуманізм, чесність; пошуково-пізнавальна – спостережливість, допитливість, уміння сконцентруватися, відшукування фактів, які значимі для суті справи, стосуються злочину та осіб, які його скоїли; реконструктивно-конструктивна – схильність аналітично мислити, критичність, гнучкість мислення, вміння всебічно аналізувати отримані докази, формулювати гіпотези, творчий, оригінальний підхід до розв'язання завдань; засвідчувальна діяльність – розвинена письмова мова, вміння швидко узагальнювати інформацію і викладати власні думки у письмовій формі; організаційна діяльність – самоорганізованість та самодисциплінованість, цілеспрямованість, наполегливість, організаторські здібності; комунікативна діяльність – емоційна врівноваженість, навички ефективного спілкування, вміння чітко формулювати свої думки, ораторські здібності [2, с. 219].

Як зазначає К.В. Божко побудована структурна модель професійного вигорання юристів та опис елементів її складових дає уявлення про зміст та перебіг даного явища серед представників юридичної сфери. Професійне вигорання юристів репрезентує собою цілісне, динамічне інтегральне психічне утворення в єдності та взаємодії змістової, процесуальної та особистісної складових, що кількісно та якісно зумовлено специфікою професійної діяльності. Оперування смисловим змістом і кількісними показниками, підрахованими для різних фаз формування явища, дозволяє створити досить об'ємну характеристику особистості юриста. Проблема окреслення системи психокорекційної роботи з представниками юридичних професій на підставі висвітленої структурної моделі професійного вигорання юристів є завданням подальшого наукового дослідження [2, с. 221].

Варто наголосити на відмінності між психологами та юристами у питаннях подолання професійного вигорання. Якщо для спеціалістів у сфері психології типовими є рекомендації зробити паузу, випити кави, пройтися чи відволіктися на іншу активність, то для юриста така порада часто є неприйнятною. Юридична діяльність суворо регламентована робочим графіком і трудовою дисципліною, що не допускає безпідставної відсутності на робочому місці. Будь-який відхід від робочого процесу може бути кваліфікований як порушення трудової дисципліни або навіть прогул. Це суттєво обмежує можливості правників застосовувати стандартні психологічні техніки відновлення ресурсу, що, у свою чергу, підвищує ризик накопичення стресу та розвитку емоційного вигорання.

Таким чином, необхідність у спеціально розроблених підходах до збереження психологічного здоров'я юристів зумовлена специфікою їхньої професійної діяльності та високим рівнем правової відповідальності.

Висновки. Підсумовуючи, слід наголосити, що людина проводить на роботі більшу частину свого життя, навіть більше часу, ніж із сім'єю та рідними. Тому робоче місце може мати великий вплив на психічне здоров'я людини. Також колеги на роботі можуть раніше побачити зміни в характері чи поведінці людини. Тому весь цивілізований світ, зокрема Європейський Союз, рухається в бік посилення психосоціальної підтримки на робочому місці. На сьогодні, під час війни особливо важливе розуміння з боку керівництва після обстрілів не вимагати надто багато від працівників та не докоряти, навпаки з розумінням ставитись до тієї чи іншої ситуації, направляти, помічати та цінувати кожного з колективу. Тільки тоді працівник усвідомить, що він на своєму місці і робить все добре, позбудеться сумнівів та тривоги. Мотивувати та заохочувати працівників це усвідомлення того що їх цінують.

СПИСОК ВИКОРИСТАНИХ ДЖЕРЕЛ:

1. Конституція України : від 28.06.1996 № 254к/96-ВР : станом на 1 січ. 2020 р. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/254к/96-вр#Text> (дата звернення: 19.08.2025).
2. Божко К. В. Структурна модель професійного вигорання юристів. *Науковий часопис НПУ імені М. П. Драгоманова*. 2012. Серія 12, № 38. С. 214–223.
3. Бохонкова Ю., Пліско В. Якість життя і психічне здоров'я особистості. Психічне здоров'я особистості у кризовому суспільстві : зб. тез II Всеукр. наук.-практ. конф. / упор. Н. М. Бамбурак. Львів : Львівський державний університет внутрішніх справ, 2017. С. 59–63.
4. Ярема Н.Ю. Психологічне здоров'я особистості. *Юридична психологія*, № 2, 2015. С. 106–113.
5. Коцан І.Я., Ложкін Г.В., Мушкевич М.І Психологія здоров'я людини : навч. посіб.; Волин. нац. ун-т ім. Лесі Українки. - Луцьк : Вежа, 2011. 430 с.
6. Правове регулювання надання психологічної допомоги та забезпечення психічного здоров'я в праві ЄС. *Офіційний портал Верховної Ради України*. URL: <https://infocenter.rada.gov.ua/uploads/documents/29447.pdf> (дата звернення: 19.08.2025).
7. Правове регулювання надання психологічної допомоги [Електронне видання] : метод. розробка до лекцій з навчальної дисципліни для здобувачів другого (магістерського) рівня вищої освіти спеціальності С4 (053) «Психологія» денної та заочної форм навчання / розроб. : В. В. Валах, В. І. Борщ, І. С. Дружкова [та ін.] — Одеса : ОНМедУ, 2025. — 96 с.
8. Про систему охорони психічного здоров'я в Україні : Закон України від 15.01.2025 № 4223-IX. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/4223-20#Text> (дата звернення: 01.08.2025).
9. Вигорання на роботі: причини, ознаки та способи подолання. *Міністерство охорони здоров'я України*. URL: <https://moz.gov.ua/uk/vigorannya-na-roboti-prichini-oznaki-ta-sposobi-podolannya>
10. Професійне вигорання медичних працівників | Центр громадського здоров'я. *Центр громадського здоров'я України* | МОЗ. URL: <https://phc.org.ua/news/profesiynne-vigorannya-medichnikh-pracivnikov> (дата звернення: 19.08.2025).

11. Гігієна праці в деталях: емоційне виснаження та вигорання під час війни – Південне міжрегіональне управління Державної служби з питань праці. *Південне міжрегіональне управління Державної служби з питань праці*. URL: <https://pd.dsp.gov.ua/news/hihiiena-pratsi-v-detaliakh-emosiine-vysnazhennia-ta-vuhorannia-pid-chas-viiny/> (дата звернення: 19.08.2025).

12. Що таке вигорання на роботі і як з ним боротися: поради для керівника-трудоголіка. *work.lviv.ua*. URL: <https://work.lviv.ua/czikavo-dlya-robotodavczya/shho-take-vygorannya-na-roboti-i-yak-z-nym-borotysya-porady-dlya-suchasnogo-kerivnyka/> (дата звернення: 19.08.2025).

13. Емоційне вигорання | Help24.org.ua. *Безкоштовні онлайн консультації лікарів, психологів, юристів та інші послуги для здоров'я | Help24.org.ua*. URL: <https://help24.org.ua/ru/blog/26> (дата звернення: 19.08.2025).

14. Вигорання в юридичному бізнесі: як розпізнати і зупинити - Юридична Газета. *Юридична газета – онлайн версія*. URL: <https://yur-gazeta.com/dumka-eksperta/vigorannya-v-yuridichnomu-biznesi-yak-rozpoznati-i-zupiniti.html> (дата звернення: 19.08.2025).

15. 5 симптомів професійного вигорання юристів та як з ним боротися - Юридична Газета. *Юридична газета – онлайн версія*. URL: <https://yur-gazeta.com/golovna/5-simptomiv-profesiynogo-vigorannya-yuristiv-ta-yak-z-nim-borotysya.html> (дата звернення: 19.08.2025).

16. Писанко К.В. Взаємозв'язок рис особистості та детермінант прояву синдрому професійного вигорання у юристів / К.В.Писанко // Проблеми загальної та педагогічної психології. Збірник наукових праць Інституту психології ім. Г.С. Костюка НАПН України / За ред. С.Д. Максименка. Т.ХІІ, част. 5. – К., 2010. – С. 270-277.

УДК 346.2

DOI: 10.32751/2617-5967-2025-03-10

Черноус С. М.

*кандидат юридичних наук, доцент,
в.о. завідувача кафедри трудового права
та права соціального забезпечення
Київського національного
університету імені Тараса Шевченка*

Саленко І. В.

*кандидат юридичних наук,
доцент кафедри трудового права
та права соціального забезпечення
Київського національного
університету імені Тараса Шевченка*

ЗАОХОЧЕННЯ В СИСТЕМІ ДЕРЖАВНОЇ СЛУЖБИ: ПРОБЛЕМИ ПРАВОВОГО РЕГУЛЮВАННЯ

У статті досліджуються проблеми правового регулювання заохочень у системі державної служби України. Визначено сучасний стан законодавчого врегулювання,